

Kas ir ZPI ?

Zaļais publiskais iepirkums (ZPI) ir process, kura ietvaros valsts iestādes cenšas iepirkt preces, pakalpojumus un būvdarbus ar iespējami mazāku ietekmi uz vidi visā to dzīves ciklā, salīdzinot ar citā veidā iegūtām precēm, pakalpojumiem un darbiem ar tādu pašu primāro funkciju.

Kas ir GPP4Growth?

GPP4Growth apvieno deviņu valsts iestāžu pieredzi un praksi no visas ES, lai uzlabotu šo valsts iestāžu spēju īstenot politiku, kas veicina ekoloģiskus jauninājumus un videi draudzīgu izaugsmi ar "zaļo publisko iepirkumu" (ZPI). 14% no ES kopējā IKP patērē Eiropas valsts iestādes. Šo publisko izdevumu precēm, pakalpojumiem un darbiem kopējā paredzamā vērtība ir EUR 1,8 triljoni gadā. Šo būtisko valsts varas "pirkspēju" var izmantot, lai veicinātu eko inovācijas, resursu efektivitāti un videi draudzīgu izaugsmi, veicinot videi draudzīgas un ar resursu efektivitāti saistītas preces un pakalpojumus.

Labā prakse ZPI piemērošanai Eiropas Savienības teritorijās

Kopsavilkums

Pamatojoties uz efektīvas ZPI ieviešanas pētījumiem GPP4Growth partneru reģionos, šajā kopsavilkumā sniegti labākās ZPI prakses piemēri, kā arī norādīti ieteikumi šādas labākas prakses ieviešanai visās Eiropas Savienības teritorijās. Mērķis ir nodrošināt politikas veidotājiem un ieinteresētajām pusēm instrumentu, lai noteiktu iespējamus veidus, kā veicināt zaļo līgumu pieaugumu savos reģionos.

Pētījums

Informācija par ZPI tika savākta ar visu GPP4Growth partneru palīdzību, izmantojot iekšējus pētījumus un tiešsaistes aptauju, anketas tika izplatītas partneru starpā. Aptauju veidoja četras sadaļas, kuras tika izstrādātas, lai risinātu pētījuma jautājumus un labākās prakses mērķus.

- Gadījuma identitāte
- Gadījuma apraksts
- Vajadzības, šķēršļi, veiksmes faktori
- Rezultāti un perspektīvas

Kopā no deviņiem partneriem tika iegūti 29 gadījumu pētījumi un tika sniegti ZPI ieviešanas piemēri gan vietējā, gan valsts līmenī.

Problēmas, kas jārisina

Pētījums tika veikts, lai risinātu šādus jautājumus

- Kāda no ZPI pieejām ir veiksmīgākā ekoloģisko inovāciju, resursu efektivitātes un videi draudzīgas izaugsmes veicināšanā?
- Kādi ir galvenie virzītāji un ierobežojumi, izstrādājot zaļos kritērijus publiskā iepirkuma procesos?
- Kādi ir galvenie rezultāti no zaļo iepirkumu novērtēšanas kritēriju ieviešanas pieteikumos un iepirkumos?
- Kādas zināšanas var iegūt, ieviešot zaļo praksi publiskā iepirkuma jomā?
- Cik pārnēsājamas ir šīs ZPI pieejas citos ES reģionos un nozarēs?

Pārskats par gadījumu izpēti

Kādi ir gaidāmie ieguvumi no ZPI ieviešanas?

Respondentiem tika uzdots jautājums par to, kādas ir viņu perspektīvas, izmantojot ZPI (% pozitīvo atbilžu)

76%.
Energoefektivitāte un resursu labāka izmantošana

66% SEG emisiju samazināšana

48% Finanšu ietaupījumi

24% Sniegt stimulus rūpniecībai, lai ieviestu jauninājumus

17% Zaļo preču un pakalpojumu cenu samazināšana

Lielākā daļa labas prakses gadījumu notiek vietējās administrācijas līmenī un attiecas uz videi nekaitīgiem iepirkumiem, ko uzsākušas pašvaldības, lai risinātu vietējās vajadzības un problēmas, piemēram, uzlabojot pašvaldību ielu apgaismojumu, atjaunojot sabiedriskās ēkas un izmantojot ilgtspējīgus atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus. Lielākā daļa analizēto gadījumu attiecas uz būvniecības un renovācijas darbiem, kas veicina ēku energoefektivitāti (piemēram, Maltā veidojot gandrīz nulles enerģijas pamatskolu). Attiecīgie iepirkumi var ietvert jumta blīvēšanas un pārseguma, santehnikas un elektrotehniskos darbus, saules paneļus, kā arī veco ierīču nomaiņu ar jauniem, energoefektīviem.

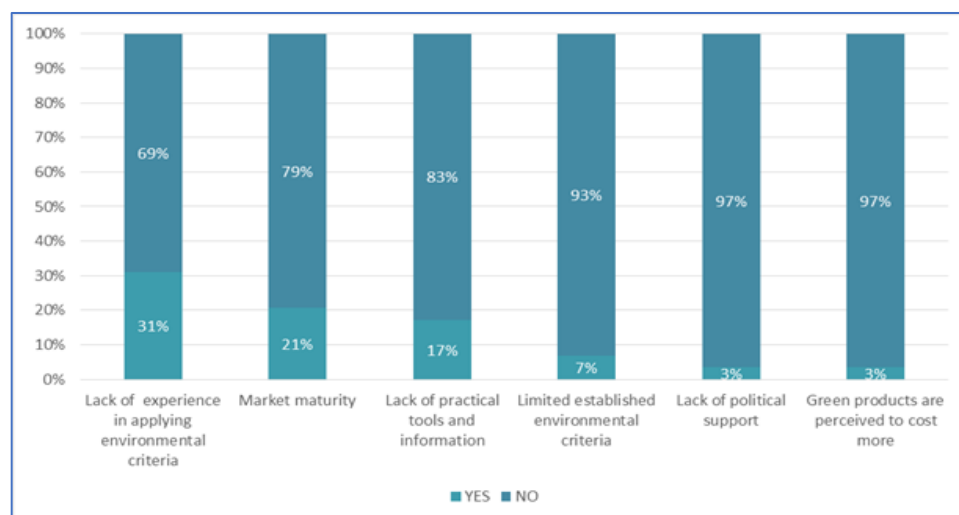
Ievērojama daļa gadījumu (t.i., 24%) ir saistīta ar novatorisku risinājumu energo taupības integrēšanu sabiedriskās infrastruktūrās (piemēram, sabiedrisko apgaismojumu vai izglītības ēkām), kam seko zaļie iepirkumi, kuros iepirkta biroja preces, piemēram, pārstrādāts papīrs un palīgmateriāli. Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi un ilgtspējīga transportēšana ir arī publiskā iepirkuma darbības priekšplānā. Visbeidzot, transports ir nozare ar lielu potenciālu vides uzlabošanai.

Galvenie secinājumi

Datu analīze pierādīja, ka pieredzes trūkums vides kritēriju piemērošanā bija ietekmīgākais faktors, kas traucēja zaļo iepirkumu sagatavošanai / īstenošanai. Vēl viena problēma valsts iestādēm ir novērtēt un pārbaudīt pretendentu iesniegto informāciju / dokumentāciju saskaņā ar noteiktajiem vides kritērijiem.

Apkopota informācija atklāja arī citus šķēršļus, piemēram, ierobežotā tirgus attīstība un praktisku instrumentu un informācijas trūkums. Literatūrā norādīts, ka ir daudz faktoru, kas ietekmē valsts iestādes, piemērojot zaļos kritērijus iepirkuma procedūrās, sākot ar korupcijas izplatību līdz pietiekami kvalificēta darbaspēka pieejamībai un piekļuvei finansējumam. Lai risinātu šīs problēmas, līgumslēdzējas iestādes cenšas izmantot ārpalikojumus iepirkumos, norīkojot vietējo ekspertu (piemēram, enerģētikas aģentūru) pārvaldīt visu procesu.

1.attēls: Faktori, kas ietekmē ZPI ieviešanu

Kādi ir kopīgie jautājumi, kas identificēti gadījumu pētījumā?

Izpētot labās prakses piemērus, tika konstatētas dažas problemātiskās jomas attiecībā uz ZPI ieviešanu;

- Pašvaldības nevēlas ieviest zaļos iepirkumus, jo ir augstas sākotnējās izmaksas.
- Ir jānomaina attieksme, lai īstenotu zaļos iepirkumos līgumslēdzēju ietvaros.
- Veiksmīgai "zaļo" iepirkumu ieviešanai ir nepieciešams vadības atbalsts un augsta politiskā atbildība.
- Pašvaldībām ir ierobežoti resursi un tās nav spējīgas veikt nozīmīgas izmaiņas iepirkuma procesā.

Politikas ieteikumi

1. Izveidot valsts / reģionālo rīcības plānu, kurā norādītas galvenās darbības un pasākumi videi draudzīgu publisko iepirkumu veicināšanai.
2. Organizēt apmācības programmas, lai paplašinātu atbildīgo amatpersonu zināšanas:
 - a. iekļaut vides kritērijus iepirkuma procedūrās
 - b. pārvaldīt visu iepirkuma procesu
 - c. atbildēt uz pretendentu pieprasījumiem un pārbaudīt vides prasības
 - d. novērtēt dzīves cikla izmaksas iepirkumos un izvēlēties izdevīgāko piedāvājumu.
3. Uzlabot izpratni par zaļo publisko iepirkumu (vides un finanšu) priekšrocībām visos administratīvajos līmeņos.
4. Sekot ES platformām un rīkiem (piemēram, EK palīdzības dienestam), lai iegūtu informāciju par ZPI ieviešanas praktiskajiem un politikas aspektiem.
5. Pirms izsludināt iepirkumu, līgumslēdzējām iestādēm jāveic tirgus analīze, lai novērtētu tirgus tendences un noteiktu videi labāko alternatīvu pieejamību.
6. Pārbaudīt zaļo kritēriju pieejamību noteiktām produktu un pakalpojumu grupu kategorijām.
7. Veicināt kopīgas iepirkuma iniciatīvas, sadarbojoties ar citām valsts pārvaldēm, iegādājoties preces un pakalpojumus.
8. Pielietot visaptverošu pieeju, lai noteiktu līguma tehniskās prasības, pamatojoties uz šādiem soļiem:
 - a. Definēt priekšmetu.
 - b. Novērtēt savas faktiskās vajadzības saistībā ar jūsu politiskajām prioritātēm (piemēram, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vai uzlabot gaisa kvalitāti) un to, ko vēlaties sasniegt, piedaloties zaļā iepirkumā.
 - c. Izstrādāt tehniskās specifikācijas attiecībā uz produkta, pakalpojuma vai darba vides rādītājiem.
 - d. Noteikt vērtēšanas kritērijus, kas veicina pretendentes nodrošināt vēl augstāku vides rādītāju līmeni.
 - e. Noteikt līguma izpildes klauzulas, kurās ir norādītas līgumslēdzēju saistības attiecībā uz vidi, un jānodrošina piemēroti aizsardzības līdzekļi, ja tie neatbilst.
 - f. Izvērtēt dzīves cikla izmaksas, salīdzinot piedāvājumus un noraidot piedāvājumus, kas neatbilst tehniskajām specifikācijām un valsts vides tiesību aktiem.

Valsts	Galvenās problēmas un iegūtās zināšanas
 Latvija	<ul style="list-style-type: none"> - Zaļā publiskā iepirkuma ieviešana maznodrošinātās pašvaldībās lielā mērā ir atkarīga no ES fondiem un šāda veida darbību finansējuma pieejamības. - Pašvaldības nevēlas ieviest zaļos iepirkumus, jo ir augstas sākotnējās izmaksas. - Zaļo kritēriju iekļaušana iepirkumu procedūrās jāklūst par obligātu prasību visām valsts iestādēm. - Valsts iestādēm būtu jāuzlabo informētība par zaļo publisko iepirkumu priekšrocībām visos administratīvajos līmeņos.
 Itālija	<ul style="list-style-type: none"> - Decentralizētas iniciatīvas var kalpot par piemēru citiem reģioniem, kas saskaras ar kopīgām problēmām, vienlaikus veicinot politikas izmaiņas attiecībā uz ekoloģiskāku praksi. - ZPI politiku un kritērijus var veiksmīgi īstenot ne tikai, iegādājoties standartizētas preces, bet arī, iegādājoties sarežģītus un pielāgotus pakalpojumus, piemēram, atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus. - Kopīgs iepirkums var būt ļoti noderīga pieeja ZPI.
 Spānija	<ul style="list-style-type: none"> - Personāls parasti nevēlas īstenot ilgtspējīgāku pieeju iepirkuma praksē, tādēļ ir jāpieliek papildu pūles, lai palielinātu informētību un sīki izskaidrotu videi draudzīgu publisko iepirkumu priekšrocības. - Spānijas lietas liecina, ka vietējām varas iestādēm bieži ir jāsadarbojas ar ārējiem ekspertiem, lai sagatavotu un pārvaldītu zaļo iepirkumu procedūras, jo īpaši tajās jomās, kurās tām nav iepriekšējas pieredzes vai spējas. - Reģionu rīcības plānos vai stratēģijās atspoguļotā stingra politiskā apņemšanās ir ZPI politikas sekmīgas īstenošanas priekšnoteikums.
 Beļģija	<ul style="list-style-type: none"> - Dažādu produktu partiju un pakalpojumu kvalitātes līmeņu piemērošana var būtiski palielināt piegādātāju dalību iepirkumos un samazināt izmaksas. - Līgumos jāiekļauj klauzulas, kurās aprakstītas turpmākas darbības, kas ir būtiskas, lai saglabātu pakalpojumus, kas ir dzīvotspējīgi, pat pēc līguma termiņa beigām. - Ieteicams rīkot starta sanāksmes ar izvēlētajiem piegādātājiem, kam sekos aktīva līgumu pārvaldība. - Pirms tehnisko specifikāciju izstrādāšanas un cenu noteikšanas iepirktajiem pakalpojumiem valsts iestādēm ļoti rūpīgi jāizmeklē vietējie tirgi.
 Grieķija	<ul style="list-style-type: none"> - Vienotas sistēmas (piemēram, rīcības plāna) esamība var būtiski atvieglot zaļo iepirkumu ieviešanu. - Iepirkuma amatpersonām jāizpēta tirgus, lai noteiktu, vai piegādātāji spēj izpildīt vides un ilgtspējības prasības, kā arī noteikt pieejamo piedāvājumu. - Visām iepirkumu procedūrām jāietver skaidri un pārbaudāmi vides kritēriji produktiem un pakalpojumiem.
 Malta	<ul style="list-style-type: none"> - Atbalsts no "augšas" ir nepieciešams, lai mainītu iepirkuma praksi. - Minimālo emisiju kritēriju ieviešana atkritumu savākšanas un transportēšanas pakalpojumu jomā ir veicinājusi arvien vairāk piegādātāju veikt ieguldījumus savas kompānijas modernizācijā, lai nodrošinātu tīrākus un videi draudzīgākus atkritumu savākšanas pakalpojumus.
 Bulgārija	<ul style="list-style-type: none"> - Valsts iestādes var paļauties uz ES noteikumiem, lai piemērotu vides prasības produktu un pakalpojumu iegādei. - Valsts iestādēm būtu jānodrošina augsta līmeņa pārskatāmība, publicējot pieteikumus iepirkumiem, tik plaši, cik vien iespējams, nodrošinot, lai tiktu iesniegti pietiekami daudz piedāvājumu.
 Polija	<ul style="list-style-type: none"> - Veidojot videi draudzīgus līgumus, valsts iestādēm būtu jāņem vērā visu produktu dzīves cikls. - Galvenais šķērslis ZPI ieviešanai ir ietējo pašvaldību ierobežoti finanšu resursi. - Jānodrošina pāreja no pamatnolīgumu nodošanas piegādātājam, kas piedāvā zemāko cenu, uz izdevīgāko piedāvājumu ilgtspējas un ekoloģiskās efektivitātes ziņā.
 Īrija	<ul style="list-style-type: none"> - Sadarbība ar piegādātājiem projekta izpētes posmā sniedz svarīgu informāciju par tirgus tendencēm un produktu attīstību, kas nav publiski pieejama. - Vērtēšanas posmā jāņem vērā ietekme uz vidi.

JAUTĀJUMI

Kontaktpersona:

Komunikācijas, klimata
pārmaiņu un vides
departaments

Adrese:
Newtown Road, Wexford,
Īrija

Tālrunis: 01 6782570
E-pasts:
gpp@dccae.gov.ie

Sīkaka informācija

Šo politikas kopsavilkumu sagatavoja Īrijas Republikas Komunikācijas, Klimata pārmaiņu un vides departaments / Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil, pamatojoties uz pētījuma pārskatu, kuru sagatavoja Zemgales Plānošanas reģions, Latvija, un GPP4Growth konsorcijs, GPP4Growth partneris. Pārskata nosaukums "Labas prakses vadlīnijas efektīvai ZPI piemērošanai" un tas ir pieejams pēc pieprasījuma.

Lai uzzinātu vairāk par GPP4Growth, apmeklējiet mājaslapu
www.interregeurope.eu/gpp4growth

Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe
ar son na hAeráide & Comhshaoil
Department of Communications,
Climate Action & Environment